

קִבְּץ

תּוֹךְ הַנַּחַל

דְּבוּרִים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים, מְעוֹרְרִים מְעִירִים וּמְחַזְקִים, אֲשֶׁר
מִתּוֹךְ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ כָּל חַי
וּמִשָּׁם יִשְׁקוּן הַעֲדָרִים, לְהַתְחַזֵּק בְּעֲבוּדַת הַבּוֹרָא בְּכָל דְּרָגָה
שִׁיְהִיוּ נִמְצָאִים

*

אֲשֶׁר נֶאֱמָרוּ בְּשִׁלְחוֹן הַטְּהוֹר שֶׁל
מָרְן מוֹהָרָא"ש שְׁלִיט"א
בְּמַהֲלֵךְ הַסְּעֻדוֹת דְּשַׁבַּת פְּרִשְׁת וַיֵּרָא – תשע"ג

יְגַלֶּה נִפְלְאוֹת מִמַּעֲלַת פְּרִשְׁת וַיֵּרָא, וּמַעֲנִין פְּתַח הָאֵהָל כַּחַם
הַיּוֹם, שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת תְּמִיד בְּהַתְחַלָּה בְּעֲנָה וּשְׁפִלוּת וַיְדַבֵּר
מִמַּדַּת הַחֶסֶד שֶׁהִיא קִיּוֹם הָעוֹלָם וּמְקוֹר הַמַּדּוֹת הַטּוֹבוֹת
וּמַעֲנִין הַכֹּנֶסֶת אוֹרְחִים

ס

יְצֵא לְאוֹר עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרִשְׁת וַיֵּרָא תשע"ד

ליל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרִשַׁת וַיֵּרָא ה'תשע"ג

מֵאִמֵּר

וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֵלֵינוּ מִמֶּרָא

בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּסַעֲדָה רַאשׁוֹנָה, בְּיַבְנָאֵל עִיר בְּרַסְלָב,
דְּבַר מוֹהֲרָא"ש נ"י דְּבוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, עַל פִּי
הַפְּסוּק שֶׁבְּפְרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ - וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' וְגו'.

ס

על ידי התבודדות זוכים להתגלות השם יתברך

פְּתַח וְאִמֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, עֲלִינוּ לְהוֹדוֹת לַה', שְׂקַבְלָנוּ מִתְּנַה נִפְלְאָה
מִרְבְּנוּ ו"ל, וְהוּא עֲנִין "הַתְּבוּדוֹת", לְדַבֵּר אֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּתַמִּימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה, וּלְפָרֵשׁ כָּל שִׁיחַתְנוּ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָנוּ, וְהִיא הַמִּתְנַה תְּכִי יָפָה שְׂיִכְלָנוּ לְקַבֵּל, כִּי אֵין עוֹד
מִתִּיקוֹת נְעִימָה כְּאוֹתָהּ נְעִימוֹת שְׁמֵרָגִישׁ זֶה שְׂזוּכָה לְפָרֵשׁ כָּל
שִׁיחַתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה, וּלְהַרְגִישׁ
שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִמְצָא עִמּוֹ אֵתוֹ וְאֵצְלוֹ, וְאֵת הַמִּתְנַה הַזֹּאת יִמְסֹר

משיח צדקנו לכל העולם בלז, וכמו שכתוב (צפניה ג, ט): "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' וגו'. והנה על ידי המתנה הזאת, יכול כל אחד ואחד לזכות להתגלות פני ה', שיראה אליו השם יתברך בגלוי נורא ונפלא, עד שתהיינה כל מהשבותיו קשורות ודבוקות בו יתברך, והפוד תזה מרפזו בפסוק הראשון שבפרשת השבוע, וירא אליו ה' וגו' – שנתגלה השם יתברך אל אברהם אבינו. וראוי לנו להתבונן בפסוק זה, ולהוציא ממצוה רמזים נפלאים לעבודת השם יתברך.

"כי אשא אל שמים ידי ואמרתיו חי אנכי לעולם"

הנה בתיב (בראשית יח, א) וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום, ויש לומר שבפסוק זה מרפזו איך כל אחד מישראל יכול לזכות שתתגלה אליו השכינה, ויהיה דבוק בו יתברך בדבקות אמיתית, ויתענג בתענוגי חגן עדן. כי כל תכלית הבריאה היתה "בגין דישתמודעין ליה" (זהר בא מב ע"א), הינו בכדי שיפירו את הקדוש ברוד הוא, וימצאו את אלקותו יתברך בכל פרטי הבריאה, ולמטרה זאת נבראו אדם ותיה, שיפירו את הקדוש ברוד הוא, ויתענגו בתענוגי חגן עדן, וידבוקו בעץ החיים, שעליו נאמר (בראשית ג, כב): "ואכל וחי לעולם", פי ענין "עץ החיים" הוא התגלות פתוחה

של אלקותו יתברך, שרואה אמתת מציאותו יתברך מכל פרט ופרט של הבריאה, ומתפלל להשם יתברך על כל דבר, ומחלל לשמו יתברך על כל דבר, ואין שיקד הפרש אצלו בין טוב לרע, כי הכל אלקות גמור, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואז חי בתוך גן עדן ממש, ונכלל לגמרי בו יתברך, שזה נקרא חיים נצחיים, וכמו שכתוב (דברים לב, מ): "כי אשא אל שמים ידי ואמרתני חי אנכי לעולם", כשאני נושא ידי אל שמים, ואני מתפלל תמיד אל השם יתברך, וכל פרט של הבריאה אני מקשר לתפלה אל השם יתברך, אז "ואמרתני חי אנכי לעולם", שאני חי חיים נצחיים, ואין שיכת מיתה אצלי כלל, כי מי שנכלל לגמרי בו יתברך – חי חיים נצחיים, ואין שיכת מיתה אצלו כלל (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כא).

טעם שנצטוו שלא לאכול מעין הדעת טוב ורע

אבל לעמת "עין החיים", יש "עין הדעת טוב ורע", שמעין זה יוצא ערבוב של טוב ורע, וגורם לו לעשות הפרש בין טוב לרע, שהנה טוב לו, כי מרגיש אלקותו יתברך המסבב אותו מכל צד, ושמת ועליו מאד, אבל הנה רע לו, כי נסתר ממנו אלקותו יתברך, ונדמה לו שחבל השקד ומר, ומרגיש עצבות ומרה שחורה, וסובל מה שסובל מאשתו ומילדיו ומשכניו, עד שנדמה לו שכל העולם נתהפך

עליו, חם ושלום, והנה מחמת שמו"עץ הדעת טוב ורע" יוצא ערבוב בין טוב לרע, על כן נצטווה אדם וחוה לא לאכל ממנו, כדי שלא יגיעו לנפיון של רע וחשד, ולא יתערבב אצלם טוב ורע, רק יאכלו מעץ החיים, שעליו נאמר "ואכל וחי לעולם", ויבללו לגמרי בו יתברך, עד שיהיו חי נצח בתוך הגן עדן.

ומרגיש בתוך מהו ולבו כאלו רודפים אותו

אבל הנחש, שעליו רכב הפמ"ד מ"ם, הסית אותם לאכול מעץ הדעת טוב ורע, ותכף ומיד שאכלו ממנה נתערבב אצלם טוב ורע, והתחילו להרגיש רע וחשד, ונתגרשו מן הגן עדן, כי הרגישו כאלו רודפים אותם, ואין מנחמים אותם לשאר שם, וכמו שספר רבנו ז"ל (ספרי מעשיות מעשה יא), שכל מי שרצה לפגם לתוך הגן, פתאום הרגיש כאלו רודפים אותו, עד שהיה מכרח לצאת, כי מי שאינו דבוק בו יתברך, אף פעם אינו מוצא מקום טוב בשבילו, ובכל מקום בואו – מוצא מום וחסרון, ונדמה לו שבמקום אחר יהיה יותר טוב, אבל בבוואו לשם, מוצא גם שם מום וחסרון, עד שגם משם מכרח לצאת, ואף פעם אין מוצא קורת רוח, כי נתערבב אצלו הטוב והרע, ומרגיש בתוך מהו ולבו כאלו רודפים אותו, ונדמה לו שאלקותו יתברך מסתר ממנו לגמרי, שאלו הן פלליות המחשבות

רעות וזרות שעוברות על האדם, שמסתירות ממנו אורו ותברך, ומפריעות לו לראות כבודו ותברך המלא כל הארץ, וכמו שכתוב (ישעיהו ג): "מלא כל הארץ כבודו".

הצדיק מגלה עצות נראות ונפלאות איה לחזר אל עין החיים והנה בשאדם נרדף ממחשבות רעות וזרות אלו הפאות מעץ הדעת טוב ורע, אין לו עצה אחרת, רק להתקרב אל צדיק אמתו המלמד למודי החיים, ומורה דרך לכל אחד ואחד איה לחזר אל תוך גן העדן, ולמצא את עין-החיים, כי 'עין דא צדיק' (תקוני זחר תקוני ו), שהצדיק בעצמו הוא עין-החיים, ומלמד הפירות איה לחזר אל עין החיים, ולצאת מתחת עין הדעת טוב ורע, ולהתחיל להרגיש טוב בחיים, וכמו שמספר רבנו ז"ל (מעשה י"א הנ"ל), שמיד שהעמידו האדם, שהוא הצדיק, בתוך הגן, תכף מיד היו כלם יכולים לפגם בתוך הגן, ולהשאר שם, ולא הרגישו שרודפים אותם כלל, כי הצדיק מגלה עצות נראות ונפלאות איה לחזר אל עין החיים, ולהדבק בו, והעקר על ידי תפלה ההתבודדות – להתפלל ולהתחנן לפניו ותברך ברחמים ובתחנונים תמיד, ולבקש ממנו ותברך, שיזכה למצוא כבודו בכל אשר עובר עליו, כי גם בתוך כל הצרות והיפורים שעוברים על אדם, רחמנא ליצילן, יש פונה עליונה ממנו

יתברך, לקרב אותו אליו יתברך, רק מחמת אהיזת עץ הדעת טוב ורע, לפעמים לא רואים זאת, אבל בשאדם זוכה להחזיק בעץ החיים, על ידי עצות הצדיק שהוא בעצמו עץ החיים, על ידי זה זוכה לראות יפי ופאר החיים, ולזכות לחיות חיים טובים ונצחיים באמת, כי הצדיק מלמד אותו להפוך מחשבות זרות הבאות מעץ הדעת טוב ורע, אל מחשבות טובות הבאות מעץ החיים, ואז חי חיים טובים מעין עולם הבא ממש.

באלני - ב' אלני, הינו שני אילנות, עץ החיים, ועץ הדעת טוב ורע
וכל זה מרמז בפסוק ראשון של פרשת השבוע - **וירא אליו ה', איד**
אדם יכול לזכות שיראה אליו ה', ולא יראה משום דבר כלום רק
אמתת מציאותו יתברך, ויחיה חיים טובים באמת? על ידי באלני
ממרא, באלני הוא נומריקון ב' אלני, הינו שני אילנות, עץ החיים,
ועץ הדעת טוב ורע, כי על ידי שידע שיש שני אילנות בזה העולם,
אילן אחד - "עץ החיים", המגלה אמתת מציאותו יתברך מכל
דבר, ועל ידו זוכים לחיות חיים נצחיים. ואילן שני, "עץ הדעת טוב
ורע", שעל ידו מתערבבים טוב ורע, ומרגישים רע והשך בחיים,
וכשאדם ידע זאת, בודאי יאחו בעץ החיים, שהוא הצדיק, ולא יעזב
אותו כלל, כי על ידי הצדיק, יקבל עצות טובות לצאת מתחת

אחיזת עין הדיעת טוב ורע, ולהתדבק בעין החיים, ויזכה להפך כל המחשבות רעות וזרות של מרירות ועצבות, אל מחשבות אחרות ומובות של מתיקות ושמחה, שזהו **ממרא**, ראשי תבות מ'חשבות רעות מ'חשבות אחרות, כי על ידי הצדיק מקבלים עצות נפלאות לעסק בתפלה ובהתבודדות, שעל ידן זוכים להפך השף ומרירות אל אור ומתיקות, ואז מתוֹךְ **מחשבה** יהיה נעשה **בשמחה**, שהן אותיות שוות (ת"ז סו ע"א), ויזכה להיות חיים טובים באמת, גם **באלני** אותיות **יבנאל**, שהוא מקום מסגל ביותר לקבל עצות הצדיק, ולמצא האור והטוב בחיים, ולזכות להתדבק בעין החיים באמת.

לדעת שיושב על פתח האהל – שלא התחיל עדין כלל

וממים הפסוק, **והוא יושב פתח האהל כהם היום**, כי כל השגות האלה שיכות רק אם אדם יודע שעדין יושב בפתח האהל, ועדין לא זכה לפנים לתוֹךְ שערי הקדשה, כי אז בודאי יחפש ויבקש עצת הצדיק, ויזכה ללמוד ממנו למודי החיים, ואפלו אם מסבב עדין עם תאוות רעות ומדות רעות, ובוערות בו **"כהם היום"**, אבל כל זמן שפכיר את מקומו, ויודע שעדין יושב פתח האהל, בודאי יזכה לקבל למודי הצדיק, ולהפנים לתוֹךְ שערי הקדשה, כי הצדיק ילמד

עמו למודי החיים, איך להתבודד עמו יתברך, ואיך לפרש כל שיחתו לפניו יתברך בתמימות ובכשיטות גמורה, ועל ידי זה יזכה להכנס לתוך הגן עדן, אבל מי שנדמה לו שכבר נמצא בפנים משערי הקדשה, ואינו צריך ללמודי הצדיק – מטעה עצמו מאד, וסימן שעדן רחוק מעץ החיים לגמרי, ונאחז בו עץ הדעת טוב ורע, ואינו יודע מתענוגי הגן עדן כלל.

רבנו של עולם! בכרסלב בוערת אש, הכער את האש הזאת בלבי ולכן אשרי המכיר את מקומו, ומבקש בכל עת מהקדוש ברוך הוא שיזכה להתקרב אל צדיק אמת, ולקיים עצותיו ולכנס לתוך שערי הקדשה באמת, וכמו שהיה עושה מוהרנ"ת ז"ל, אחר ששמע תורות ועצות נפלאות מרבנו ז"ל, היה יוצא לשדה וצועק ומבקש מהקדוש ברוך הוא: "רבנו של עולם! בכרסלב בוערת אש, הכער את האש הזאת בלבי", כי אז בודאי יעזר לו הקדוש ברוך הוא למצוא טוב ואור בחיים, ויחזור אל תענוגי הגן עדן, ולהתענג על השם.

וְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵד; וְזַכְנוּ לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים אֶל צְדִיקִים אֲמִתִּיִּם, וְלִמְצֹא אֶת
עֵץ חַיִּים וְלֶאֱחֹז בּוֹ, עַדִּי נִזְכָּה לְעֹלוֹת וְלַחֲפֹלֶל בּוֹ יִתְפָּרֵד לְגַמְרִי,
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

§

סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית פְּרֶשֶׁת וַיֵּרָא ה'תשע"ג

מֵאֲמָר

וַיֵּרָא אֱלֹהֵינוּ ה' בְּאֵלֵינוּ מִמְרָא

בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, סְעֻדַת רַעוּא דְרַעוּיָן, בִּיבְנָאֵל עִיר
בְּרֶסְלֵב, דְּבַר מוֹהֲרָא"ש נְרוּ יָאִיר, דְּבוּרִים נוֹרָאִים
וְנִפְלָאִים מֵאֵד מַעֲנִין מֵדַת הַחֶסֶד.

§

יְכוּלִים לְלַמֵּד לַמּוֹדִים מֵאֵד יְסוּדִיִּים לְכָל חַיֵּי הָאָרֶם
פְּתַח וְאֵמַר מוֹהֲרָא"ש נ"ו, מִפְּרֶשֶׁת "וַיֵּרָא", יְכוּלִים לְלַמֵּד לַמּוֹדִים
מֵאֵד יְסוּדִיִּים לְכָל חַיֵּי הָאָרֶם, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא מֵדַת הַחֶסֶד - לְגַמֵּל
חֶסֶד עִם כָּל חֲבֵרֵינוּ, וְלַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם רַק טוֹב, כִּי כִּן הִיְתָה מֵדַתוֹ

של אברהם אבינו, שעשה אהל ונטע אשל, והאכיל לכל העוברים ושבים, וגלה להם אמתת מציאותו יתברך, כי אחרי שאכלו ושתו, ורצו לברך את אברהם, אמר להם: "אברהם! לא תברכו אותי, אלא תברך למי שאמר והיה העולם, שוון ומפרנס לכל הבריות", וכששמעו זאת בלם הודו לשמו יתברך, ועל ידי זה הרגיל שמו של הקדוש ברוך הוא בפי כל הבריות, וכן אנהנו צריכים ללכת בדרךיו של אברהם אבינו, לעשות חסד עם הבריות, ולגלות אמתת מציאותו יתברך לבלם, והוא אחד מסימני ישראל, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (במות עט ע"א): ג' סימנים יש לאמה זו, רחמינים, בישנים, וגומלי חסדים, וכשאנהנו עושים חסד, זה מגלה לבלם שאנהנו מזרע אברהם, והולכים בדרךיו הקדושות, לעשות חסד עם כל הבריות.

מדת החסד היא יסוד לשאר כל המדות טובות

והנה מדת החסד היא יסוד לשאר כל המדות טובות, וכאשר האדם קנה מדת החסד, יכול לזכות בקלות אל כל המדות הטובות, שהרי רוצה לעזור לזולת, וישתמש עם כל מיני מדות טובות כדי לעזור להם, ורבנו ז"ל רצה שנקנה מדות טובות, ולכן חבר "ספר המדות", כשהיה בגיל שתים עשרה, ואמר, שספר זה עשה אותו ליהודי, ולכן

ראוי לנו ללכת בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל, ולקנות מדות טובות, וְהַתְּחַלָּה עם מדת החסד, כי בְּשֵׁישׁ לוֹ חֶסֶד – יבוא בקלות לידי כל המדות טובות.

איך זוכים לקנות מדת החסד?

והנה יש להתעורר ולהתבונן, איך זוכים לקנות מדת החסד, ולגמול חסד עם כל הבריות, הלא אדם נולד עם טבע של פְּרָאוּת, וכמו שכתוב (איוב יא, יב): "פְּרָא אָדָם יוֹלֵד", ופְּרָאוּת גּוֹרַמַת לְרַשָּׁעוֹת, ולהזיק את הבריות, חס ושלום, ואיך מכניעים הפְּרָאוּת וְהַרְשָׁעוֹת וזוכים לחסד? והתרוץ הוא, על ידי מדת הַכְּנָעָה וְעֲנָוָה, כי בְּשֵׂאֵדָם מַחְזִיק עֲצָמוֹ לְאָפָס וְאִינוֹ, ויודע שהוא בעצמו אינו כלום, על ידי זה ירצה תמיד לעשות חסד עם הבריות, ולעזר להם בכל ענין, וכמו שפְּרָאוּת אֲצֵל אֲבָרָהָם אֲבִינוֹ, שֶׁאָמַר (פְּרָאשִׁית יח, כז) וְאֲנֹכִי עֶפְרָא וְאֶפְרָיִם, שֶׁהַחֲזִיק עֲצָמוֹ לֹא כְּלוֹם, וְעַל יְדֵי זֶה גָּמַל חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, כִּי כֵן מֵדַת עֶפְרָא, שֶׁהִכָּל דוֹרְכִים עָלָיו, וְאֵף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְנוֹתֵן לְכָלֵם כָּל הַטּוֹבוֹת, כִּי הִכָּל צוֹמַח מִן הָעֶפְרָא, וְכֵן הוּא אֲצֵל מִי שֶׁקוֹנֵה לְעֲצָמוֹ מֵדַת הַשְּׁפָלוּת, שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ אִינוֹ כְּלוֹם, אֲבָל רְצוֹנוֹ וְכַפּוֹפוֹ לְעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת.

שמייכן להשרף לגמרי על קדשת שמו ותברך

וכן מדת האפר, שמוזכר להשרף לגמרי על קדשת שמו יתברך, והוא בעיני עצמו כאלו כבר שרוף לגמרי, ונעשה אפר, הוא ירצה לבנות את הזולת, ולקרב כל הבריות לעבודת השם יתברך, ולהראות להם יפי החיים, כי מייד שאינו דורש טובת עצמו, ידרוש טובת כל הבריות, וירצה להיטיב עמהם, ולעשות עמהם חסד בכל עת.

אבות העולם, שהיטיבו לנשמות ישראל, שהיו ענוים ושפלים בתכלית ולכן מצינו אצל כל אבות העולם, שהיטיבו לנשמות ישראל, שהיו ענוים ושפלים בתכלית, וכמו שפצינו אצל אברהם אבינו שאמר (בראשית יח, כז): "ואנכי עפר ואפר", ועל ידי זה הקריא שמו של הקדוש ברוך הוא בפי כל הבריות, וכן אצל דוד המלך בתיב (תהלים כב, ז): "ואנכי תולעת ולא איש", ועל ידי זה הוריש לנו ספר תהלים, שהוא ישועתם של ישראל בכל הדורות, וכן אצל משה רבנו בתיב (שמות טז, ז): "ונחנו מה" – שהיה בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי, ועל ידי זה הוריד לנו התורה הקדושה, שהוא עקר טובתן של ישראל, וכמו שכתוב (משלי ד, ב): "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו", כי עקר מדת הטוב והחסד תלויה בענוה ושפלות, וכל שאדם יותר עניו ושפל בעיני עצמו, יעשה טוב וחסד עם הבריות, ויהיה קיום לטובו ולחסדו לדורות עולם.

עָנָה וְשָׁפְלוֹת תְּלוּיֹת בְּשִׁמְרַת הַבְּרִית

אָבֵל צָרִיכִים לְזָכֵר שֶׁעָנָה וְשָׁפְלוֹת תְּלוּיָה בְּשִׁמְרַת הַבְּרִית, וְכַמְבָּאָר בְּדַבְּרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי מוֹתֵר"ן חֶלֶק א' סִימָן י"א), שֶׁנֶּאֱמָר וְנִאֲוָה תְּלוּיֹן זֶה בְּזֶה, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ו, כב): "וְאֵשֶׁת אִישׁ נִפְשׁ יִקְרָה תְּצוּד", וְאִם עַל פִּי שֶׁהַשֶּׁכֶל הָיָה מְחִיב הַהֶפֶךְ, שֶׁבַעֵל עֲבָרָה הָיָה צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד מִמַּעֲשָׂיו, וְלִהְיוֹת שָׁפֵל וְקָטָן בְּעֵינֵי עַצְמוֹ מְאֹד, אָבֵל תִּצְאוֹת נִאֲוָה מִטְשֻׁטְשֵׁת שֶׁכָּל אָדָם לְגַמְרֵי, עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְרְאוֹת שְׁפָלוֹת עַצְמוֹ, וְנִכְנָסֶת בּוֹ יִשׁוֹת וְנִאֲוָת כְּאֵלוֹ הוּא גְדוֹל וְחָשׁוּב, וְרוֹצֵה לְשַׁבְּנֵי אָדָם יִכְנָעוּ אֵלָיו, וּבְמָקוֹם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת, רוֹצֵה לְהִשְׁתַּלֵּט עֲלֵיהֶם, שֶׁכֵּלֶם יִתְבַּטְּלוּ אֵלָיו, וְשֶׁהֵם יַעֲשׂוּ עִמּוֹ חֶסֶד, וְיִתְּנוּ לוֹ כֶּסֶף וְכָבוֹד וְכוּ', וְיִתְּכֵן שְׂיִהְיֶה בֵּן אָדָם שֶׁעָבַר כָּל עֲבָרוֹת שֶׁבַעֵוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְרַק עֲכָשׁוּ חוֹר בְּתִשׁוּבָה, וְכַבֵּר רוֹצֵה לִזְמַר דְּעוֹת לְבָנֵי אָדָם בְּדַבְּרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְלִהְנַחֵיג אוֹתָם, בְּשַׁעֲהָ שְׂאִינּוּ יוֹדַע בֵּין יִמִּינּוּ לְשִׁמְאָלוֹ, וְאִין לוֹ מִשְׁגַּח מַה נִּקְרָא לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁכָּל זֶה נִקְרָא "מִדַּת סְדוּם", שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמָר (בְּרֵאשִׁית יג, יג): "וְאֲנִשֵּׁי סְדוּם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד", וְאָמְרוּ הַכְּמִינּוּ תְּקוּדוֹשִׁים (מוֹכָא שֵׁם בְּרֵשִׁ"י): רָעִים בְּגוֹפָם וְחַטָּאִים בְּמִמּוֹנָם. כִּי מִחֲמַת שְׁחִיּוֹ רָעִים בְּגוֹפָם, וְהָיוּ בַּעֲלֵי עֲבָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, לְכֵן הָיוּ חַטָּאִים בְּמִמּוֹנָם, וְעוֹשִׂים

רשעות עם כל הבריות, ולא היה אצלם שום משג של חסד כלל, כי כדי לעשות חסד צריכים ענוה ושפלות, וענוה ושפלות תלויות בשמירת הברית, ועל כן צריכים לבקש הרבה מהקדוש ברוך הוא שיזכה לשמירת הברית, ולהכנעה וענוה אמתית, ועל ידי זה בודאי יעשה טוב וחסד עם כל הבריות, ויקרבו בלם לעבודת השם יתברך.

אם יקבל על עצמו לעשות טוב עם כל הבריות – בודאי יבא לקום כל התורה ויהיו עינים גדלת הלל תזקן, שעליו אמרו חכמינו הקדושים (שבת ל' ע"ב): 'לעולם יהא אדם ענותן כהלל', כי הלל הצטין מאד במדת הענוה והשפלות, ולכן קרב כל הבריות בלם אל השם יתברך, ואפלו בשבאו אליו נכרים, ורצו להתגזיר עם כל מיני תנאים מוזרים, הלל לא הרחיק אותם, רק היתה לו סבלנות עצומה אליהם, ועל ידי זה קרב בלם תחת בנפי השכינה, כי מי שבטל בעיני עצמו לגמרי, יש לו סבלנות עצומה, והוא יקרב כל הבריות אל השם יתברך, וגוי אחד אמר להלל, שיגזיר אותו על מנת שילמד אותו כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת (שבת לא ע"א), ואמר לו הלל: "דעלק סני לחברך לא תעביד" – מה שעליך שנאוי, אל תעשה לחברך, זו היא התורה בלה, והשאר פרושה, לך ללמד, עין שם. וצריכים לחבין, איך כלל הלל כל התורה בלה במלים קצרות אלו? אבל כאן מסר לו

הֵלַל סוּד מִדַּת הַחֶסֶד, שֶׁהִיא יְסוּד כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵה, שְׂאֵם יְהִיָּה חוֹק בְּמִדַּת הַחֶסֶד, יָבֵא לְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵה, וְעַל כֵּן אָמַר לוֹ: "מִה שְׁעֵלֶיךָ שְׁנֵאוֹי אֵל תַּעֲשֶׂה לַחֲבֵרְךָ", כִּי כֵן אָדָם בּוֹדֵאי רוֹצֵה לְהַבְרִיֹת יַעֲשֶׂו עִמוֹ חֶסֶד, וְשְׁנֵאוֹי מְאֹד אֲצִלוּ בְּשִׁבְנֵי אָדָם עוֹשִׂים לוֹ רַע וְרִשְׁעוֹת, וְלָכֵן אִם יִקְבֵּל אָדָם עַל עֲצֻמוֹ רַק לַעֲשׂוֹת טוֹב וְחֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה בּוֹדֵאי יָבֵא לְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵה.

הַמְכַנִּים עֲצֻמוֹ בְּהַתְּמַדַּת הַתּוֹרָה, יִזְכֶּה לְמִצְאָ בָּהּ כָּל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת וּמוֹבָא בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל, שֶׁהַגְּרִים אֱלוֹ שֶׁהַתְּגִירוֹ עַל יְדֵי הֵלַל, נַעֲשֶׂו אַחַר כֵּף הַתְּנָאִים הַקְּדוּשִׁים הַמְּזוֹכְרִים בְּמַסְכַּת אָבוֹת (ה, כב): 'כֵּן בְּג בְּג, וְכֵן הָא הָא, כִּי כֵן בְּג בְּג נוֹטְרִיקוֹן כֵּן גְּרִים, וְכֵן הָא הָא, רְמִז לְאוֹת ה"א שֶׁנִּתְּוַסַּף לְאַבְרָהָם וְשָׂרָה, שֶׁהָיוּ רֵאשִׁי לְגְרִים, כִּי גְרִים אֱלוֹ נִתְקַרְבוּ עַל יְדֵי עֲנֻתָנוֹתָו שֶׁל הֵלַל, וְעַל יְדֵי מִדַּת טוֹבוֹ וְחֶסֶד, וְלָכֵן אָמְרוּ מְאֹמְרִים קְדוּשִׁים, הַמְּזוֹרִים עַל גְּדֵל מַעְלוֹת הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלּוֹמְדִים מִן הַתּוֹרָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר כֵּן בְּג בְּג: 'הַפֶּה בָּהּ וְהַפֶּה בָּהּ, דְּכוּלָּא בָּהּ, וּבָהּ תַּחֲזִי, וְסִיב וּבְלָה בָּהּ, וּמִנָּה לֹא תִזְוַע, שְׂאִין לָךְ מִדָּה טוֹבָה הִימְנָה, שֶׁחֶפֶל נִמְצָא בְּתוֹף הַתּוֹרָה, וְכִי שְׂמַכְנִים עֲצֻמוֹ בְּהַתְּמַדַּת הַתּוֹרָה, יִזְכֶּה לְמִצְאָ בָּהּ כָּל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וְלִזְכּוֹף כָּל

מדותיו, שזוהו עקר תכלית למוד התורה, ללמוד על מנת לעשות, ועל מנת לקבל מדות טובות, ולעשות חסד עם כל הבריות.

לפי הפה, צערא או אנרא

וכן בן הוא הא אומר: 'לפום צערא אנרא'; לפום, הינו לפי הפה, צערא או אנרא, כי בן אדם שמרגיל עצמו לעשות חסד וטוב עם הפה שלו, ומחזק ומעודד את הבריות בדבורי אמונה ויראת שמים, שזוהי הצדקה והחסד הכי גדול, יש לו "אנרא", הינו שְכר טוב בזה ובבא לנצח, אבל מי שמשתמש עם דבורו לרע, חס ושלום, ומזיק ומקנמר את הבריות עם הפה שלו, יש לו "צערא", כי סובל מזה צער ויסורים רבים, רחמנא ליצלו, כי מעורר מדנים ומחלוקות על ידי דבורו, ואחר כך סובל מזה שסובל, וכמו שאומר שלמה המלך, עליו השלום (משלי יח, כא): "מנות וחיים ביד לשון", כי עם הפה יכולים לעשות הצדקה והחסד הכי גדול, ועם הפה יכולים לעשות הרשעות והאכזריות הכי גדולה, רחמנא ליצלו, ועל בן צריכים להזהר מאד תמיד לעשות צדקה וחסד עם דבורי פיו, ועל ידי זה ימלא כל העולם בלז עם חסד.

מדת החסד הוא קיום הבריאה ממש

וגדל מעלת הזוכה לעשות חסד עם יהודי אין לתאר ואין לשער כלל, כי כל תכלית וקיום הבריאה על ידי חסד, וכמו שכתוב (תהלים פט, א): "עולם חסד יבנה". והבעל התניא זי"ע אומר בשם רבו המגיד ממועזריטש זי"ע, ששמע מרבו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שפדאי לחיות שבעים או שמונים שנה בזה העולם, כדי לעשות טובה ליהודי פעם אחת כל ימי חייו, כי מדת החסד הוא קיום הבריאה ממש, ואשרי מי שעוסק בקיום הבריאה על ידי מדת החסד.

עמר הצדקה וחסד צריך להתחיל בבית

והעקר לזכר, שעקר החסד צריך להתחיל בבית עם אשתו והילדים, ולהנהיג את הבית בחסד וברחמים, ולהיות עניו ושפל בתוך הבית, ולהתנהג עמם בסבלנות עצומה, כי יש בני אדם, שבחויז עושים צדקה וחסד עם כל הבריות, אבל פשפא לביתם הם אכזריים גדולים, רחמנא ליצלן. ובאמת עקר הצדקה וחסד צריך להתחיל בבית, ודיקא שם נבחן מדת טובו וחסדו של אדם, וכשאדם עושה צדקה וחסד בבית, יש לו בית של גן עדן, וכל הפרכות מצויות שם.

שיודע שכל ימיו בזה העולם רק שאולים לו מאת השם יתברך

ועקר הדרך לבוא לידי מידת החסד, ולמלאות ימיו ושנותיו עם מידת החסד, על ידי שיודע שכל ימיו בזה העולם רק שאולים לו מאת השם. יתברר, כדי למלאות אותם עם כל טוב אמת ונצח, ללמוד תורה ולעשות חסד עם כל הבריות, וכמו שמוכא בספר הקדוש "נעם אלימלך" (ריש פרשת וירא), על הפסוק (תהלים כא, ח): "חיים שאל ממך נתת לו ארץ ימים", שהצדיקים יודעים שכל החיים שלהם שאולים מאת השם יתברר. ולכן ממלאים כל יום ויום עם תורה וחסד, ועל ידי זה "נתת לו ארץ ימים", שזוכה באמת לאריכות ימים ושנים טובות בעבודת השם יתברר. כי בשאדם קובע ידיעה זאת בלב, שהקדוש ברוך הוא נתן לו "בדרך שאלה" מספר של ימים ושנים, כדי למלאות אותם עם תורה וחסד, בנדאי וזהר לשמור כל ימיו מאד, ויזכה לאריכות ימים ושנים טובים בעבודת השם יתברר בזה ובכא לנצח.

והשם יתברר יזכנו לקנות בעצמנו מידת הטוב והחסד באמת, ונזכה למלאות כל העולם כלו עם טוב וחסד, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

שיחות מוהרא"ש על מצות הכנסת אורחים

מוהרא"ש נ"י אומר, שכמו שיש הכנסת אורחים בגשמיות, להכניס אורח שאין לו לחם לאכול או בגד ללבוש או מקום ללון, להכניס אותו בביתו, ולהאכיל אותו ולהלביש אותו ולתן לו מקום ללון, כמו כן יש הכנסת אורחים ברוחניות, להכניס אדם שרעב וצמא מתורה ומתפלה, וערום ממצוות וממעשים טובים, ומחפסר בית מיראת ה', להכניס אותו בביתו, ולזכות אותו עם תורה ותפלה, ועם מצוות ומעשים טובים, ולהכניס בו יראת שמים, והכנסת אורחים ברוחניות הוא גם במעלה גבוהה על הכנסת אורחים בגשמיות, כי על כן אדם שאין לו לחם לאכול או בגד ללבוש או מקום ללון, בלם מרחמים, ויש הרבה אנשים שרוצים לזכות בו ולעזר לו, אבל על עני ואביון ברוחניות, אין הרבה שמבינים עליו, ורב בני אדם אין מכירים את גדל תרומנות שיש עליו, וכמו שאומר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן כג) תרומנות של העולם הזה חבל רואים, ובשכיל זה חבל רודפים אחר העולם הזה, כי רואים בשתאדם רעב וצמא וכיצא,

קשה לו מאוד ויש רחמנות גדולה עליו, וכן מי שהולך ערום ויחף יש רחמנות גדולה עליו, אבל מי שיש לו עינים ורואה גדל הרחמנות שיש על הנשמות שבעולם הבא, כי שם בעולם הבא נמצאים בני אדם שהולכים ערומים ממש, ואי אפשר לרחם עליהם כלל, כי בעולם הזה כשהאדם ערום בלא מלבוש, אזי אפשר לקבץ נדבות עבורו ולעשות לו קאפטין (מלבוש עליו מכבד), אבל בעולם הבא מי שהולך ערום אי אפשר לרחם עליו כלל, כי שם אין מועילה שום רחמנות כי איזה מלבוש הוא צריך? הלא הוא רק מלבוש של תורה ומצוות, ולזה אין מועילה שם רחמנות, עין שם, ולכן מי שמרחם על איש בזה בשעדין חי בעולם הזה, ומזכה אותו עם תורה ומצוות ומעשים טובים, זו מצוה גדולה ונוראה מאד, ואין סוף למתן שכרו, כי הציל אותו ממיתה עולמית, וזכה אותו עם חיי עולם הבא, אשרי לו.

ואמר מוהר"ש נ"י, שבדאי לטפל עם אורח הוא עבודה גדולה וקשה מאד, כי לא כל הדעות שוות, ויש בני אדם שכל מה שתעשה בשבילם לא יספיק להם, ותמיד תהיינה להם טענות, למה לא עשית יותר, ולמה לא עשית באפן אחר, ולפעמים חושב אדם, למה לו לטפל עם אורח, שבין כך לא יפיר לו טובה, אולי יותר טוב

לבלות הזמן בתורה ובתפלה, ולא עם האורח, ומכל שכן להכניס
 אורח ברוחניות, שלוקח שעות הרבה, ולפעמים ימים שלמים, ואדם
 חושב למה לי לטפל עם אורח כזה, הלא אני יכול ללמוד בעצמי,
 ולעסוק בעבודת ה', ומי יודע אם אפעל כלום אצל האורח הזה, אולי
 אחר כך יתחפף עלי לרודף חס ושלום, אבל על זה צריכים לזכור
 תמיד את מאמר חכמינו הקדושים (שבת קכז): גדולה הכנסת אורחין
 מחקבלת פני השכינה, שזהו רצונו יתברך, שנטפל עם אורחים הן
 בגשמיות והן ברוחניות, ונשתדל לעזור להם בכל ענין ולקרנם, ואף
 על פי שבאותו זמן היינו יכולים לקבל פני השכינה, ללמוד תורה
 ולעסוק בתפלה ולקיים מצוות הרבה, אף על פי כן זהו רצונו יתברך,
 שנכבד מעבודתנו ונעזר לאחרים, וכזה נזכה אחר כך לקבל פני
 השכינה באמת, וכמו שרואים אצל אברהם אבינו, שהשם יתברך
 נתגלה אליו, והיה מדבר עם השכינה, אבל מיד שהגיעו אליו
 אורחים, אמר להקדוש ברוך הוא (בראשית יח, ג): "אם נא מצאתי הן
 בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך", ורץ לקבל את פני האורחים,
 ולכאורה יש להבין, איך יש דבר יותר גדול מקבלת פני השכינה,
 הלא זהו עקר תכלית החיים, לקבל פני השכינה, ולהיות דבוק בו
 יתברך באמת, ואיך יש דבר יותר גדול מזה? אבל התרוץ הוא,
 שיש אף ורק דבר אחד שיותר גדול מזה, והוא לזכות עוד יהודי

לקבל פני השכינה, להכניס אותו בביתך, ולדבר עמו דבורי אמונה ויראת שמים, עד שגם הוא יזכה לקבל פני השכינה, זהו בודאי יותר גדול מלקבל פני השכינה לך לבדך, ובזה עסק אברהם אבינו כל ימי חייו, להכניס אורחים ולגלות לכלם אמתת מציאותו יתברך, שהוא יתברך לבד זן ומפרנס כל הבריות כלם, ורק אליו צריכים להתפלל, ורק בו צריכים להתדבק, ודיקא על ידי שקרב את האורחים, ועמד עליהם ושמש אותם, זכה להתבשר בבשורת לידת יצחק, וכן זכה להמון טובות אחרות (במבאר בכראשית רבה פרשה מח סימן י"א, ולכן אשרי מי שזוכה לעסק בהכנסת אורחים, לקרב אותם בגשמיות וכן ברוחניות, ולדבר על לבם לקרב אותם אל עבודת השם יתברך, כי אז תהיה זכות הרבים תלויה בו, ויזכה לכל טוב אמתו בזה ובכא לנצח, אשרי לו.